

Akce Zachraňme „staré lesy“, aneb v čem se GREENPEACE mylí

Organizace Greenpeace před několika měsíci spustila kampaň „Zastavme kácení“ ve které protestuje proti „Kácení starých lesů“. Poukazuje na nízké zastoupení starých lesů v České republice, vysokou hodnotu lesů starších 120 let a jejich nedostatečnou ochranu. Přestože chápeme obavy o budoucnost našich lesů, zejména v kontextu změny klimatu, a vnímáme ohrožení biodiverzity v globálním měřítku, nemůžeme se s kampaní a informacemi zveřejněnými v rámci výzvy ztotožnit, a to z následujících důvodů:

1. Předně se jedná o samotné vymezení předmětu této výzvy.
 - a. Souhlasíme s tím, že je na místě chránit vybrané „staré lesní porosty“ s ohledem na jejich funkce, zejména v oblasti biodiverzity. Ovšem vymezení těchto porostů jako všech porostů s věkem nad 120 let se nám jeví jako hrubě šablonovité a neodpovídající druhové pestrosti našich lesů. Některé naše dřeviny jsou ve věku 120 let teprve na začátku své zralosti a v žádném případě o nich nelze mluvit jako o „starých“.
 - b. Výzva se mimo jiné odkazuje na Lesní strategii EU do roku 2030, která ovšem používá termín „Old growth forests“ popsany v oficiálním překladu jako „přírodní lesní porosty“, tedy lokality blízké přírodním lesům a pralesům s pestrou druhovou věkovou i prostorovou strukturou (viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52021DC0572>). Přesná definice těchto lesů zatím neexistuje, ale jistě nebude stačit stáří porostů jako jediné kritérium. Jistě tím nejsou míněny všechny dospělé, či přestálé monokultury smrku, buku, nebo jakékoliv jiné dřeviny.
2. Výzva požaduje zákaz těžby v porostech nad 120 let, který považujeme za nemístný.
 - a. Paušální zákaz těžeb v porostech nad 120 let je velmi široký a zahrnuje i porosty, které jsou v produkčním optimu a dřevo z nich získané slouží jako obnovitelná surovina s nezastupitelným významem ve směřování k bezuhlíkaté ekonomice ať již jako náhrada fosilních paliv a produktů s vysokou uhlíkovou stopou (beton, ocel, plasty), nebo pro zvýšení ukládání uhlíku při budování cirkulární ekonomiky založené na kaskádovém využití produktů ze dřeva.
 - b. Velká část lesních porostů nad 120 let je stejnověkého a monokulturního charakteru. Tyto porosty mohou v řadě případů představovat významné riziko z pohledu zdravotního stavu (viz <https://www.vulhm.cz/jaky-je-zdravotni-stav-lesu-v-ceske-republice-lesy-prochazeji-uvodnimi-fazemi-zmeny-klimatu-nadejny-je-dobry-zdravotni-stav-mladych-porostu/>) a je naprosto namístě je citlivým způsobem obnovovat – například formou clonných sečí podporujících přirozené zmlazení. Existují způsoby, jak hospodařením směřovat k bohatě strukturovaným porostům. Zanedbání obnovy může vést i k plošnému rozpadu přestálých monokulturních porostů.
3. Lesů nad 120 let podle výzvy ubývá, s čímž nesouhlasíme.
 - a. Plocha porostů starších 120 let neustále narůstá, v roce 2021 byla třikrát vyšší než v šedesátých či sedmdesátých letech minulého století, v současnosti jejich plocha dosahuje více než 235 tisíc hektarů (viz https://eagri.cz/public/portal/-q266433---jF_7lFFI/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho, str. 58-60). České lesy stárnou, což vidíme

spíše jako problém z důvodů uvedených v bodě 2. Pro zajímavost lze uvést, že u skutečně cenných přírodě blízkých porostů nelze věk uvést – zahrnují totiž jedince všech věkových tříd a naplňují potřebnou pestrost druhovou, věkovou i prostorovou. Takové porosty se do věkových statistik nepromítají.

4. Výzva zmiňuje, že jen zlomek lesů nad 120 let je chráněný, s čímž nesouhlasíme.
 - a. Podrobná analýza ukazuje, že 58% porostů nad 120 let věku se nachází v některém režimu ochrany, ať již ve zvláště chráněných územích nebo územích Natura 2000 (případně jejich kombinaci) (viz <https://www.uhul.cz/vice-nez-polovina-porostu-starsich-120-let-se-nachazi-v-chranenem-uzemi/>)
 - b. Celková rozloha přirozených lesů s nejcennějšími ekosystémy se v České republice odhaduje na 37,3 tisíce hektarů a naprostá většina z nich je v současné době součástí zvláště chráněných území (36,8 tis. Ha viz https://eagri.cz/public/portal/-q266433---jF_7lFFI/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho str. 117). Podrobná analýza ukazuje, že 38 % ze všech našich lesů leží ve zvláště chráněných územích, nebo v lokalitách Natura 2000 (viz <https://lmda.silvarium.cz/view/uuid:337a855d-e9f5-43db-af6b-ae46d3dd3977?page=uuid:5a449e43-4bee-11ee-a305-001b63bd97ba>).

Kampaň Greenpeace se pohoršuje nad využitím dřeva jako paliva či v papírenském průmyslu. Jsme přesvědčení, že u méně kvalitní suroviny, například z přestárých porostů, je toto zpracování zcela relevantní. Tím nijak nezpochybujeme potřebu ponechávání přiměřeného množství dřeva v lesních porostech k zetlení, což vyplývá i z Lesního zákona (289/1995 Sb, §33).

Nejsme zastánci velkoplošných těžeb v přestárých lesních porostech. Domníváme se však, že jejich citlivá obnova je zcela racionálním a oprávněným postupem, který může ekologickou hodnotu ekosystémů a jejich stabilitu spíše zvýšit a zabránit potenciálnímu nekontrolovanému rozvratu. K tomu ostatně již v řadě případů starých smrkových monokultur došlo v průběhu kůrovcové kalamity. Diskuse o lesnických postupech a směřování lesního hospodářství do budoucna je zcela legitimní, neměla by však postrádat alespoň základy odbornosti a používání férových a ověřených argumentů.

Dne 15. 11. 2023

doc. Ing. Vít Šrámek, Ph.D.,
ředitel Výzkumného ústavu
lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Ing. Jaroslav Kubišta, Ph.D.,
ředitel Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů
Brandýs nad Labem

prof. Ing. Vilém Podrázský, Ph.D.,
místopředseda České akademie zemědělských
věd, předseda odboru lesního hospodářství
ČAZV

Ing. Pavel Drašík,
předseda Republikového výboru České
lesnické společnosti, z. s.

doc. Ing. Emil Cienciala, Ph.D.,
IFER – Ústav pro výzkum lesních ekosystémů,
vedoucí sekce Věda a výzkum

prof. RNDr. Ing. Michal V. Marek, DrSc., dr.h.c.,
ředitel Ústavu výzkumu globální změny AV ČR
v. v. i.

Ing. Jiří Svoboda,
předseda SVOL

Ing. Milan Hron,
předseda Pro Silva Bohemica

Prof. Ing. Róbert Marušák, PhD.,
děkan Fakulty lesnické a dřevařské ČZU

Ing. Bc. Radka Stolariková, Ph.D.,
ředitelka Střední lesnické školy Žlutice

Ing. Miloš Pochobradský,
ředitel České lesnické akademie Trutnov

Ing. Lukáš Kandler,
ředitel Střední lesnické školy Hranice

PhDr. Michal Grus,
ředitel Lesnické školy v Písku